

Hemmelg.

Dette eksemplar bedes tilbakelevert Stortingets kontor når saken er behandlet av Stortinget.

Innst. S. K.

Innstilling fra finans- og tollkomiteen angående statsgaranti for pantelån til anlegg av valseverk for rustfritt stål og forandring av tolltariffens post «Metaller II. C. 1 a».

(St. prp. nr. 112, 1939.)

Til Stortinget.

Stavanger Electro-Staalverk A/S, Jørpeland, har i skrivelse av 4 august 1938 søkt om statsstøtte til anlegg av et valseverk for rust- og syrefri plater. Søknaden gjelder statsgaranti for et 2nen prioritets pantelån, stort kr. 1 305 000 til et nytt selskap som skal drive valseverket.

Stavanger Electro-Staalverk har vært i drift i 25 år og beskjeftiget da søknaden kom inn, ca. 500 arbeidere og funksjonærer. Omsetningen utgjør ca. 6 mill. kroner årlig og årskapasiteten 15 000 tonn, hvorav ca. 3 000 tonn er rust- og syrefritt stål fordelt på ca. 30 kvaliteter. Selskapet oppgir å ha brukt ca. 1,7 mill. kroner til utviding og modernisering av verket i løpet av de siste 10 år.

Stålverket har i mange år sendt rustfri platiner til engelske platevalseverk til utvalsing. Platene har dels vært tatt tilbake til Norge for salg og for bruk i verkets egen produksjon, dels har de vært levert til kunder i utlandet. Stålverket har i de senere år selv drevet et mindre båndvalseverk for koldvalsning av bånd av visse dimensjoner.

Det prosjekterte valseverk er beregnet på ca. 4 000 tonn 1 mm. plater pr. år. De foreliggende kalkyler er dog basert på en produksjon av 3 000 tonn d. v. s. 75 pst. av kapasiteten på to 8 timers skift. Anleggskostningene, medregnet grunnervervelser, beregnes til kr. 3 610 000. Stavanger Electro-Staalverk A/S forutsettes å lede og drive det nye valseverk og overta salget av det ferdige produkt. Nevnte selskap har påtatt seg å skaffe til veie aksjekapitalen i det nye selskap med 1 mill. kroner samt en driftskreditt for valseverket stor kr. 500 000.

Det tenkes opprettet kontrakt mellom det nye selskap og Stavanger Electro-Staalverk A/S angående betaling for valsning av rustfritt stål. Stålverket forplikter seg til å foreta all sin valsning av plater ved det nye valseverk så lenge statsgarantien står ved makt, og valseverket forplikter seg på sin

side til å utføre all valsning som stålverket måtte ønske. Det skal, så lenge statsgarantien står ved makt, være adgang også for andre norske selskaper til å få utført valsning av rustfri plater ved valseverket på samme kontraktvilkår som bestemt for Stavanger Electro-Staalverk A/S.

Det nye valseverk vil i tilfelle bli lagt på Vestlandet, antagelig i Bergen.

For å kunne levere et tilstrekkelig stort kvantum plater må Stavanger Electro-Staalverk A/S foreta en del forandringer og utvidelser av det nåværende verk. Omkostningene med dette beregnes til ca. 1 mill. kroner. Dessuten vil selskapet for egen regning måtte reise en driftskreditt på bortimot 1 mill. kroner for salg av ferdige plater. Det regnes med at valseverket med 2 skift vil beskjeftige 250 mann og ca. 20 funksjonærer. Når en tar i betraktning øket virksomhet ved stålverket for levering av råmaterialer til valseverket, regnes i alt 340 arbeidere og funksjonærer å få beskjeftigelse. Selskapet anfører at det har vist seg at det overalt hvor en først kommer i gang med innenlandsk industri i form av ferdige produkter som plater, vokser opp andre industrier for den videre bearbeidelse til ferdige forbruksartikler. En må anta at det samme vil bli tilfelle her.

Selskapet forutsetter at tollbeskyttelse for valseverkets produkter ordnes i forbindelse med statsgarantien.

Det statsgaranterte lån forutsettes å være rente- og avdragsfritt de 3 første år.

Kommisjonen for nye Arbeidstiltak har uttalt sig om saken i skrivelse av 4 april 1939, som er gjengitt i forelegget side 2, hvortil henvises. Kommisjonen, som enstemmig gir sin beste anbefaling av saken, peker bl. a. på dens store betydning for norsk stålproduksjon og for arbeidslivet. Om de opstillede anleggs- og driftsbudgetter uttaler kommisjonen at de må ansees som forsiktige.

Kommisjonen foreslår for øvrig at et medlem av styret skal opnevnes av departementet. I stedet for rentefrihet i de 3 første år, mener Kommisjonen at garantibeløpet bør forhøies til kr. 1 500 000, hvorav avsettes til renter de 3 første år.

Handelsdepartementet uttaler i skrivelse av 25 april 1939 bl. a. at det her i landet for tiden foregår utvalgsning av jern og stål ved A/S Christiania Spigerverk, A/S Norsk Blikvalseverk og Stavanger Electro-Staalverk A/S, men det foregår ingen utvalgsning av rustfritt stål til plater. Departementet anbefaler at det ytes et statsgarantert lån på 1,5 mill. kroner til realisasjon av den foreliggende plan.

Finansdepartementet finner under henvisning til de gitte uttalelser og under forutsetning av at det nedenfor omhandlede forslag til endring av tolltariffens post «Metaller II. C. 1 a» vinner bifall, å kunne tilrå at staten støtter anlegg av valseverk for rustfritt stål overensstemmende med de planer som er lagt frem av Stavanger Electro-Staalverk A/S. Departementet er enig med Kommisjonen for nye Arbeidstiltak i at det er å foretrekke å forhøie lånebeløpet fra kr. 1 305 000 til kr. 1 500 000 og tilbakeholde renter ved utbetalingen, fremfor å innrømme rentefrihet for de første 3 år.

Av departementets samlede garantibemyndigelse på 20,5 mill. kroner stod igjen ved årsskiftet kr. 5 162 500, jfr. St. meld. nr. 31 for iår. Senere er tilsagt eller reservert garantier for tilsammen kr. 455,000, således at det nå kan garanteres for vel 4,7 mill. kroner. Departementet rår til at 1,5 mill. kroner brukes til støtte av det nye valseverk i det vesentlige på følgende vilkår:

1. Aksjekapitalen i det nye selskap skal være minst 1 mill. kroner fullt inbetalt i kontanter. Det legitimeres at selskapet har oppnådd en driftskreditt på kr. 500 000.
2. Det statsgaranterte lån sikres ved pant i selskapets valseverk med maskiner og tilbehør med prioritet nestetter kr. 1 305 000. Den långivende bank må i tilfelle av misligholdelse først utnytte dekningsmulighetene hos selskapet før ansvar gjøres gjeldende mot staten.
3. Det statsgaranterte lån som er avdragsfritt i anleggstiden, skal tilbakebetales i løpet av 20 år fra første utbetaling å regne etter en plan som godkjennes av Finansdepartementet.
4. Det nye selskaps vedtekter skal godkjennes av Finansdepartementet som også skal godkjenne godtgjørelser til selskapets styre og lønningene til bedriftens leder og funksjonærer. Utbytte til aksjonærene må ikke deles ut uten departementets samtykke, så lenge statsgarantien er gjeldende. Departementet har adgang til å oppnevne et medlem av selskapets styre og for øvrig etablere den kontroll som til

- enhver tid finnes ønskelig. Bedriften dekker de dermed forbundne utgifter.
5. Handelsdepartementet fører kontroll med den tekniske side av driften. Selskapet må ikke uten Handelsdepartementets tillatelse ta opp tilvirking av andre produkter enn plater og bånd av rustfritt stål. Forholdet mellom det nye selskap og Stavanger Electro-Staalverk A/S fastsettes ved kontrakt som må godkjennes av Handelsdepartementet og Finansdepartementet.
6. Finansdepartementet kan bestemme at garantitilsagnet faller bort hvis ikke anlegget er påbegynt innen en nærmere bestemt frist.

I skrivelse av 24 mai 1939 til Finansdepartementet har Stavanger Electro-Staalverk A/S meddelt at det godtar departementets betingelser, dog således at i punkt 5 ordene «rustfritt stål» forandres til «legert stål» i overensstemmelse med selskapets ansøking, og at punkt 5 gis følgende tillegg:

«De i punktene 4 og 5 nevnte betingelser bortfaller ved det statsgaranterte låns innfrielse.»

Samtidig har selskapet henstillet at bestemmelsen i punkt 4 om at departementet har adgang til å opnevne et medlem av selskapets styre utgår. Selskapet anfører at med den kontroll som departementet ifølge punktene 4 og 5 kan føre med virksomheten, skulde det etter dets mening være mindre nødvendig at departementet også hadde et medlem av selskapets styre.

Finansdepartementet sendte selskapets skrivelse til Handelsdepartementet, som i skrivelse av 7 juni iår har anført følgende:

«Dette departement finner å kunne gå med på at det etter «rustfritt stål» gjøres følgende tilføyelse: «og av annet legert stål». Etter «tilvirking» tilføyes: «for salg innenlands». Videre gjøres følgende tilføyelse: «Dynamo- og transformatorblikk eller lignende kvaliteter må ikke uten Handelsdepartementets tillatelse tilvirkes for salg innenlands».

Punkt 5 vil derved få følgende ordlyd:

«Handelsdepartementet fører kontroll med den tekniske side av driften. Selskapet må ikke uten Handelsdepartementets tillatelse ta opp tilvirking for salg innenlands av andre produkter enn plater og bånd av rustfritt stål og av annet legert stål. Dynamo- og transformatorblikk eller andre lignende kvaliteter må ikke uten Handelsdepartementets tillatelse tilvirkes for salg innenlands.

Forholdet mellom det nye selskap og Stavanger Electro-Staalverk A/S fastsettes ved kontrakt som må godkjennes av Handelsdepartementet og Finansdepartementet.»

Handelsdepartementet anfører videre:

«Man finner ikke å kunne innvende noe mot selskapets forslag om at punkt 5 gis tilføyelse om at de i punkt 4 og 5 nevnte betingelser bortfaller ved det statsgaranterte låns innfrielse.

Med hensyn til selskapets henstilling om å sløife bestemmelsen om adgang for departementet til å opnevne et medlem av selskapets styre bemerkes at man finner at bestemmelsen bør bli stående, således at man i tilfelle har adgangen åpen til å gå til sådan opnevning selv om man ikke kommer til å benytte sig av den.»

Finansdepartementet har i skrivelse av 8 juni til finans- og tollkomiteen erklært at det finner å kunne slutte sig til det av Handelsdepartementet anførte.

I tilslutning til søknaden om statsstøtten til anlegg og drift av stålvalserverk for fremstilling av legerte plater og bånd har Stavanger Electro-Staalverk A/S i skrivelse av 23 mars 1939 ennvidere søkt om tollbeskyttelse for det nye verks produkter.

I søknaden fremholdes bl. a. at disse produkter etter den nugjeldende tariff er uten tollbeskyttelse. Men for å kunne bygge opp en ny industri for fremstilling av disse artikler med norske råprodukter i form av platiner, er det nødvendig at det foredlede produkt har minst samme beskyttelse som råproduktet hvorav det fremstilles. En slik beskyttelse er etter selskapets mening absolutt påkrevet for å beskytte det nye verk mot dumping fra utenlandske konkurrenter som må antas å ville se med uvilje på et nytt stålvalserverk for å gjøre Norge uavhengig av import av legerte plater og bånd.

Selskapet foreslår at det på legerte plater og bånd, bearbejdede og ubearbejdede, legges en grunntoll av 7½ pct. av verdien, motsvarende den tollsats som nu gjelder for verktøystål og legert stål ellers, såsom nikkel-, mangan-, krom- og wolframstål.

Søknaden har vært forelagt Utenriksdepartementet, Norges Industriforbund, Norges Handelsstands Forbund og Norges Håndverkerforbund. De innkomne uttalelser — fra De Mekaniske Verksteders Landsforening, Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskab, Jerngrossistenes Forening og Norges Håndverkerforbund — er referert side 3—4 i forelegget, hvortil en viser.

Utenriksdepartementet har ikke funnet å burde fraråde at det legges en verditoll av 7½ pst. på artiklene, dersom dette må anses nødvendig eller sterkt ønskelig for å få satt igang innenlandsk produksjon av disse varer. Da importen av dem nu for en vesentlig del kommer fra Sverige — som jo skal varsles i henhold til Oslo-konvensjonen — er det departementets forutsetning at vedkommende svenske myndigheter får høve til å uttale sig, før det treffes endelig avgjørelse om tollpålegget.

Handelsdepartementet har anbefalt den foreliggende søknad om 7½ pct. verditoll + gjeldende tillegg.

Finansdepartementet uttaler:

«Dette departement skal bemerke at plater av legert stål i likhet med plater av jern nå til vanlig går inn under tariffens post «Metaller II C. 4 a» som er tollfri. Plater i arbeide som er 3 mm. tykke eller derover hører under «Metaller II C. 4. b.» med en grunntoll av 10 pst. av verdien, mens plater i arbeide av mindre tykkelse etter beskaffenheten i alminnelighet vil bli å henføre under en av postene under «Metaller II. C. 24».

For så vidt angår bånd av legert stål er å merke at sådanne av tykkelse inntil 3 mm hører under den tollfri post «Metaller II. C. 1. c.». Bånd av større tykkelse vil i alminnelighet bli å henføre under posten «Metaller II. C. 1. a» (verktøystål og legert stål ellers) med en grunntoll av 7½ pst. av verdien.

Etter det som er opplyst i søknaden fra Stavanger Electro-Staalverk A/S er lønnsomheten av det påtenkte nye valserverk betinget av at der gis tollbeskyttelse for verkets produksjon. Dersom departementets forslag om statsstøtte i form av garantiansvar for det nye tiltak vinner bifall, finner en derfor også å burde foreslå at der søkes utvirket endring i tolltariffen med sikte på tollbeskyttelse for de produkter som verket er forutsatt å skulle fremstille, nemlig plater og bånd av legert stål. I likhet med Handelsdepartementet finner en å kunne slutte seg til forslaget fra Stavanger Electro-Staalverk A/S om at disse produkter i tilfelle belegges med en grunntoll av 7½ pst. av verdien, motsvarende den nå gjeldende sats under tariffens post «Metaller II. C. 1. a.», verktøystål og legert stål ellers, som nikkel-, mangan-, krom- og wolframstål.

Departementet vil anse det mest hensiktsmessig om plater og bånd av legert stål i så fall henføres under den nevnte post, som — under hensyntagen til den nåværende utforming av posten for tollfri plater («Metaller II C. 4. a») — antas å burde gis følgende ordlyd: Metaller II C. 1. a. verktøystål og legert stål ellers, som nikkel-, mangan-, krom- og wolframstål, tilskårne, utstansede, flensede, bøyet i bølgeform eller på annen måte eller forsynt med hull, dog ikke hull for nagler . . . a. v. 7½ pst.»

I den i forelegget refererte uttalelse fra Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskab er det bl. a. fremholdt at det er lite sannsynlig at det påtenkte nye valserverk vil ta opp fabrikkasjonen av samtlige de kvaliteter selskapet bruker i sin bedrift.

Departementet gjør i anledning herav oppmerksom på at det med hjemmel i anmerking 2. under tariffens post «Metaller II C. 1.» i tilfelle vil være bemyndiget til å tilstå tollfri innførsel for legerte plater og bånd som godtgjøres ikke å være gjenstand for innenlandsk fremstilling.

I den gjennom Norges Handelsstands Forbund innsendte uttalelse fra Jerngrossistenes

Forening er det bl. a. pekt på de vanskeligheter som vil opstå i konkurranse med utlandet for de norske verksteder som tilvirker ferdige produkter av legert stål dersom det blir lagt toll på råvarene.

Departementet bemerker herom:

«Departementet er oppmerksom på, at det — hvis der legges toll på plater og bånd av legert stål — muligens vil vise seg nødvendig i noen grad også å øke tollene på de ferdige produkter av disse varer, idet en må gå ut fra at ved fastsettelsen av de tollsatser som her kommer i betraktning i noen utstrekning har vært tatt hensyn til at råmaterialene hittil har vært tollfri. Ved det foran omhandlede forslag til forandring av tariffens post «Metaller II C. 1. a.» har en ment å imøtekomme kravet fra Stavanger Electro-Staalverk A/S om tollbeskyttelse for plater og bånd som ikke har undergått annen bearbeidelse enn nevnt i forslaget. Det er imidlertid på sakens nåværende trin ikke mulig å komme med noe nærmere utformet forslag til eventuelle endringer i tariffen for så vidt angår plater og bånd i videre bearbeidelse eller for helt ferdige produkter av disse varer. Det gjelder her en rekke artikler som går inn under forskjellige posisjoner i tolltariffen.

Etter hva departementet har brakt i erfaring har legert stål etterhvert funnet en stadig større anvendelse på de forskjelligste områder. Foruten i celluloseindustrien og andre industrier hvor rustfritt og syrefast stål er en nødvendighet, har produkter av legert stål også funnet en stigende anvendelse til fremstilling bl. a. av rør, ventiler og armatur, pumper, lister, beslag, vinkler, kar og beholdere og for øvrig til forskjellige gjenstander som brukes i meierier, hoteller og restauranter, til alminnelig kjøkkenutstyr m. v. For en rekke av disse artikler må det forutsettes at plater og bånd helt eller delvis danner utgangsmateriale for produksjonen.

For så vidt planene om det nye valseverk blir til virkelighet må en gå ut fra at det vil ta noen tid før dette vil kunne begynne sin produksjon. Under disse omstendigheter antar departementet at det må være tidsnok å komme tilbake til spørsmålet om eventuelt øket tollbeskyttelse for arbeider av legert stål i forbindelse med framlegget om tollavgifter for budsjett-terminen 1940—41.»

Da det ikke synes grunn til å legge toll på plater og bånd av legert stål før produksjonen herav er kommet i gang, anbefaler departementet at den foreslåtte forandring under tariffens post «Metaller II. C. 1. a.» først settes i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Komiteen vil bemerke:

Spørsmålet om statsgaranti for større anlegg har ikke bare tilhengere i komiteen. Foruten den rent prinsipielle side av saken reises der meget ofte tvil om statens støtte i de foreliggende tilfeller kan ha sidevirkninger, f. eks. konkurrere med igangværende be-

drifter eller bevirke forskyvninger i tilgangen av arbeidskraft på andre felter.

Den sak som her foreligger synes imidlertid — bortsett fra den rent prinsipielle side — å være godt underbygget. Stavanger Electro-Staalverk A/S har oparbeidet sig en posisjon som det står respekt av, og når verket nu vil bygge et valseverk for å kunne valse sine platiner i Norge, er dette selvsagt av betydning for vårt lands selvhjulpenhet på et område som for tiden omfattes med den største interesse. Komiteen henviser herom til uttalelsen fra Kommisjonen for nye Arbeidstiltak (forelegget side 2).

Det planlagte valseverk skal selv skaffe 1 mill. kroner i aksjekapital og en driftskreditt på kr. 500 000. Den samlede anleggskapital er anslått til kr. 3 610 000.

Statsgarantien skal gjelde et lån på 1,5 mill. kroner med prioritet etter kr. 1 305 000.

De betingelser som er oppstillet i forelegget har som foran nevnt undergått en forandring i punkt 5. Adgangen til valsning av Stavanger Electro-Staalverk A/S's hele produksjon av alt legert stål er dermed sikret og rammen for valseverkets virksomhet opptrukket.

Komiteens flertall, alle undtatt Bærøe, finner å kunne slutte sig til departementets forslag under I og har i samsvar med den forannevnte endring i kontrakten rettet uttrykket «rustfritt» i konklusjonen til «legert».

Komiteen forutsetter at kontrakten mellom Stavanger Electro-Staalverk A/S og det nye selskap, som skal godkjennes av Handelsdepartementet og Finansdepartementet, tar skyldig hensyn til begge sider.

Mindretallet, Bærøe, finner ikke å kunne stemme for den foreslåtte garanti.

Som en forutsetning for anlegget av dette valseverk er oppstillet et krav om en tollbeskyttelse av 7,5 pct. a. v. + vanlige tillegg for plater og bånd av legert stål. Finansdepartementet har anbefalt dette, men foreslår at den nye tilføielse til vedkommende nummer i tolltariffen først trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Departementet vil i mellemtiden undersøke om denne tollbeskyttelse vil nødvendiggjøre noen endringer i tariffen for plater og bånd i bearbeidelse eller for ferdige produkter av disse varer.

Komiteen er oppmerksom på de protester som er innkommet mot tollbeskyttelse av legerte plater og bånd, og henviser til hvad Finans- og Tolldepartementet uttaler herom i forelegget side 5.

Komiteens flertall, Hognestad, Haavardstad, Larsen, Michelsen, Moan, Rong og Øraker, er enig med departementet i at tollbeskyttelsen vil være nødvendig efter at valsning av legerte bånd og plater er satt i verk. Flertallet finner det også naturlig at legerte bånd og plater blir satt i klasse med legert stål i stenger (tolltariffens nr. 527) og at beslutning herom fattes allerede i år.

Et mindretall, formannen, Borch, Bærøe og Moseid, finner ikke for tiden å kunne gå med på den under II foreslåtte tollbeskyttelse, da en idag ikke har oversikt over konsekvensene av denne beskyttelse.

Peersen og Syltebø var ikke til stede ved behandlingen av denne sak i komiteen.

Under henvisning til foranstående innstiller komiteen til Stortinget å fatte følgende

beslutning:**I.**

Finansdepartementet får fullmakt til på statens vegne å stille garanti for et 2nen prioritets pantelån, stort inntil kr. 1 500 000 med prioritet nest etter kr. 1 305 000 i et valseverk for legert stål, i det vesentlige i samsvar med tilråding fra Finansdepartementet 20 mai 1939 og skrivelse fra Handelsdepartementet til Finansdepartementet om saken av 7 juni 1939.

II.

Fra den tid Kongen bestemmer skal tolltariffens post «Metaller II. C. 1. a.» lyde slik:
Verktøystål og legert stål ellers, som nikkel-, mangan-, krom- og wolframstål, herunder bånd samt plater, også mønstrede, tilskårne, utstansede, flensede, bøyet i bølgeform eller på annen måte eller forsynt med hull, dog ikke hull for nagler ... a. v. 7½ pst.

Oslo i finans- og tollkomiteen, 12 juni 1939.

Ivar Lykke,
formann.

I. K. Hognestad,
ordfører.

Torvald Haavardstad,
sekretær.